

gratis datur; quantum autem ad non baptizatum, ira Dei, quæ vasis factis in contumeliam pro ipsius massæ meritis redditur? Sed in illo qui baptizatus est, gratiam Dei vos confiteri cogimus, et meritum ejus nullum præcessisse convincimus: de illo autem sine baptismo mortuo, cur ei defuerit sacramentum, quod et vos fatemini omnibus ætatibus necessarium, et quid isto modo in eo fuerit vindicatum, vos videritis, qui non vultis esse originale delictum.

XV. Nobis in duobus istis geminis unam procul dubio habentis causam, difficultatem quæstionis cur alius sic, alius vero sic mortuus est, velut non solvendo solvit Apostolus: qui cum et ipse de duobus geminis tale aliquid proposuisset, propter quod non ex operibus, quia nondum operati fuerant aliquid boni vel mali, sed ex vocante dictum est: « Major serviet minori¹: » et: « Jacob dilexi, Esaü autem odio habui: » et hujus profunditatis horrorem usque ad hoc perduxisset, ut diceret: « Ergo cujus » vult miseretur, et quem vult obdurat²: » sensit continuo quid moveret, et sibi verba contradicentis, quæ Apostolica auctoritate coerceret, opposuit. Ait enim: « Dicis itaque mihi quid adhuc conqueritur? nam voluntati ejus quis resistit? Responditque ista dicenti: O homo » tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit: Quare sic me fecisti? An non habet » potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam³? » Deinde secutus, tam magnumque secretum, quantum aperendum esse hominibus judicavit, aperuit dicens: « Si autem » volens Deus ostendere iram, et demonstrare potentiam » suam, attulit in multa patientia vasa iræ quæ perfecta » sunt in perditionem, et ut notas faceret divitias gloriæ

¹ Rom. ix, 11. — ² Ibid. 18. — ³ Ibid. 19 et seqq.

» suæ in vasa misericordiæ quæ præparavit in gloriam⁴. » Hoc est gratiæ Dei, non solum adjutorium, verum etiam documentum: adjutorium scilicet in vasis misericordiæ; in vasis autem iræ documentum: in eis enim ostendit iram, et demonstrat potentiam suam, quia tam potens est bonitas ejus, ut bene utatur etiam malis; et in eis notas facit divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quoniam quod ab iræ vasis exigit justitia punientis, hoc vasis misericordiæ dimittit gratia, liberantis: nec beneficium quod quibusdam gratis tribuitur, appareret, nisi Deus aliis ex eadem massa pariter reis justo supplicio condemnatis, quid utrisque deberetur, ostenderet. Quis enim te discernit? ait idem Apostolus, homini tanquam de semetipso et de suo proprio bono glorianti: « Quis enim te discernit⁵? » utique ab iræ vasis, a massa perditionis, quæ per unum omnes misit in damnationem: « Quis te discernit? » Et tanquam respondisset: « Discernit me fides mea, propositum meum, meritum meum. Quid enim habes, inquit, » quod non accepisti? Si autem et accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? hoc est, quasi de tuo sit, unde » discernaris. » Ergo ille discernit, qui unde discernaris impertit, pœnam debitam removendo, indebitam gratiam largiendo: ille discernit, qui cum tenebræ essent super abyssum, dixit: « Fiat lux, et facta est lux: et divisit, » hoc est, discrevit inter lucem et tenebras³. » Non enim cum solæ essent tenebræ, quid discerneret invenit: sed lucem faciendo discrevit, ut justificatis impiis dicatur: « Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in » Domino⁴: » ac sic qui gloriatur, non in se ipso, sed in Domino gloriatur⁵. Ille discernit, qui de nondum natis neque qui aliquid egerant boni aut mali, ut secundum

¹ Rom. ix, 22 et 23. — ² 1 Cor. iv, 7. — ³ Gen. 1, 2. — ⁴ Ephes. v, 8. — ⁵ 2 Cor. x, 16.

electionem propositum ejus maneret, non ex operibus¹, sed ex se ipso vocante dixit: « Major serviet minori²: » atque idipsum commendans postea per Prophetam: « Jacob, inquit, dilexi, Esau autem odio habui³. » Electionem quippe dixit, ubi Deus non ab alio factum quod eligat invenit, sed quod inveniat ipse facit: sicut de reliquiis Israël scriptum est: « Reliquiæ per electionem gratiæ factæ sunt⁴. » Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia. Propter quod profecto desipitis, qui dicente veritate, Non ex operibus, sed ex vocante dictum est; vos dicitis, Ex futuris operibus, quæ Deus illum facturum esse præsciebat, Jacob fuisse dilectum: atque ita contradicitis Apostolo dicenti, Non ex operibus: quasi non posset dicere, Non ex præsentibus, sed futuris operibus. Sed ait, Non ex operibus, ut gratiam commendaret: « Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia. » Præcedit namque, non debita, sed gratuita gratia, ut per illam fiant bona opera: ne si præcesserint bona opera, tanquam operibus reddatur gratia, ac sic gratia jam non sit gratia.

XVI. Sed ut vobis auferretur omnis vestræ caliginis latebra, propterea geminos tales proposui, qui neque parentum meritis juvarentur, et ambo infantia primordio unus baptizatus, alter sine baptismo morerentur; ne diceretis Deum, sicut de Jacob et Esau contra Apostolum dicitis, opera eorum futura præscisse. Quomodo enim præscivit ea futura, quæ illis in infantia morituris, quia præscientia ejus falli non potest, præscivit potius non futura? aut quid prodest eis qui rapiuntur ex hac vita, ne malitia mutet intellectum eorum⁵, aut ne fictio decipiat

¹ Rom. ix, 11. — ² Gen. xxv, 23. — ³ Malach. i, 2. — ⁴ Rom. xi, 5 et 6. — ⁵ Sap. iv, 11.

animam eorum, si peccatum etiam quod est factum, dictum, cogitatum, tanquam commissum fuerit, sic punitur? Quod si absurdissimum, insulsissimum, dementissimum est, quoslibet homines ex his peccatis, quorum nec reatum ex parentibus trahere, sicut dicitis, nec ea non solum committere, sed nec saltem cogitare potuerunt, esse damnandos; redit ad vos frater ille geminus baptizati non baptizatus, et tacitus quærit a vobis, unde fuerit a fraterna felicitate discretus, cur illa infelicitate punitus, ut illo in Dei filium adoptato, ipse non acciperet omnibus ætatibus necessarium, sicut fatemini, sacramentum; si quemadmodum nulla est fortuna vel fatum, vel apud Deum acceptio personarum, ita nullum est gratiæ sine meritis donum, nullum originale peccatum. Huic prorsus infanti linguam vestram vocemque submittitis, huic non loquenti quid loquamini non habetis.

XVII. Jam nunc videamus, ut possumus, hoc ipsum quod volunt præcedere in homine, ut adjutorio gratiæ dignus habeatur, et qui merito ejus non tanquam indebita tribuatur, sed debita gratia tribuatur; ac sic gratia jam non sit gratia: videamus tamen quid illud sit. « Sub nomine, inquit, gratiæ ita fatum asserunt, ut dicant, quia nisi invito et reluctanti homini inspiraverit boni, et ipsius imperfecti, cupiditatem, nec a malo declinare, nec bonum possit arripere. » Jam de fato et gratia quam inania loquantur ostendimus: nunc illud est quod debemus advertere utrum invito et reluctanti homini Deus inspiret boni cupiditatem, ut jam non sit reluctans, non sit invitus, sed consentiens bono, et volens bonum. Isti enim volunt, in homine ab ipso homine incipere cupiditatem boni, ut hujus cœpti meritum etiam perficiendi gratia consequatur: si tamen hoc saltem volunt. Pelagius enim facilius dicit impleri quod bonum est, si adjuvet

gratia. Quod additamento, id est, addendo facilius, utique significat hoc se sapere, quod etiam si gratiæ defuerit adiutorium, potest, quamvis difficilius, impleri bonum per liberum arbitrium. Sed istis, quid in hac re sentiant, non de illo auctore hujus hæresis præscribamus: permittamus eos cum suo libero arbitrio esse liberos et ab ipso Pelagio; atque ista verba eorum, quæ in hac cui respondemus epistola posuerunt, potius attendamus.

XVIII. Hoc enim nobis objiciendum putarunt, quod « invito et reluctanti homini Deum dicamus inspirare, » « non quanticumque boni, sed « et ipsius imperfecti cupiditatem. Fortassis ergo ipsi eo modo saltem servant locum gratiæ, ut sine illa putent hominem posse habere boni, sed imperfecti cupiditatem; perfecti autem non facilius per illam posse, sed nisi per illam omnino non posse. Verum et sic gratiam Dei dicunt secundum merita nostra dari: quod in Oriente Pelagius Ecclesiasticis gestis damnari timendo damnavit¹. Si enim sine Dei gratia per nos incipit cupiditas boni; ipsum cœptum erit meritum, cui tanquam ex debito gratiæ veniat adiutorium: ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed secundum meritum nostrum dabitur. Dominus autem ut responderet futuro Pelagio, non ait: Sine me difficile potestis aliquid facere: sed ait: « Sine me nihil potestis facere². » Et ut responderet futuris etiam istis in eadem ipsa Evangelica sententia, non ait, Sine me nihil potestis perficere, sed, facere. Nam si perficere dixisset, possent isti dicere, non ad incipiendum bonum, quod a nobis est; sed ad perficiendum, esse Dei adiutorium ne cessarium. Verum audiant et Apostolum. Dominus enim cum ait, « Sine me nihil potestis facere: » hoc uno verbo initium finemque comprehendit. Apostolus vero tanquam sententiæ Dominicæ expositor apertius utrumque di-

¹ Vide supra, lib. de Gestis Pelagii, cap. 14. — ² Joan. xv, 5.

stinxit, dicens: « Quoniam qui in vobis opus bonum cepit, perficiet usque in diem Christi Jesu¹. » Sed in Scripturis sanctis apud eundem Apostolum, isto unde loquimur, amplius invenimus. Loquimur enim nunc de boni cupiditate, quam si volunt a nobis incipere, a Domino perfici, videant quid respondeant dicenti Apostolo: « Non quia idonei sumus cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est². » Cogitare, ait, aliquid, utique bonum: minus est autem cogitare quam cupere. Cogitamus quippe omne quod cupimus, nec tamen cupimus omne quod cogitamus; quoniam nonnunquam et quod non cupimus cogitamus. Cum igitur minus sit cogitare quam cupere; potest enim homo cogitare bonum, quod nondum cupit; et proficiendo postea cupere, quod antea non cupiendo cogitavit: quomodo ad id quod minus est, id est, ad cogitandum aliquid boni non sumus idonei tanquam ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est; et ad id quod est amplius, id est, ad cupiendum aliquid boni sine divino adiutorio idonei sumus ex libero arbitrio? Neque enim et hic Apostolus ait, Non quia idonei sumus cogitare quod perfectum est, tanquam ex nobismetipsis: sed cogitare, ait, aliquid; cui contrarium est nihil. Unde est illud Domini: « Sine me nihil potestis facere³. »

XIX. Sed nimirum quod Scriptum est: « Hominis est præparare cor, et a Domino responsio linguæ⁴: » non bene intelligendo falluntur, ut existiment cor præparare, hoc est, bonum inchoare, sine adiutorio gratiæ Dei ad hominem pertinere. Absit ut sic intelligant filii promissionis, tanquam cum audierint Dominum dicentem: « Sine me nihil potestis facere: » quasi convincant eum dicentes: « Ecce sine te possumus cor præparare: » aut

¹ Philip. 1, 6. — ² 2 Cor. 11, 5. — ³ Joan. xv, 5. — ⁴ Prov. xvi, 1.

cum audierint a Paulo apostolo : « Non quia idonei sumus » cogitare aliquid quasi ex nobismetipsis, sed sufficientia » nostra ex Deo est¹ : » tanquam et ipsum convincant dicentes, Ecce idonei sumus ex nobismetipsis præparare cor, ac per hoc et boni aliquid cogitare. Quis enim potest sine bona cogitatione ad bonum cor præparare? Absit ut sic intelligant, nisi superbi sui arbitrii defensores et fidei catholicæ desertores. Ideo quippe Scriptum est : « Hominis est præparare cor, et a Domino responsio linguæ : » quia homo præparat cor, non tamen sine adjutorio Dei, qui sic tangit cor, ut homo præparet cor. In responsione autem linguæ, id est, in eo quod præparato cordi lingua divina respondet, nihil operis habet homo, sed totum est a Domino Deo.

XX. Nam sicut dictum est : « Hominis est præparare cor, et a Domino responsio linguæ : » ita etiam dictum est : « Aperi os, et adimplebo illud². » Quamvis enim nisi adjuvante illo, sine quo nihil possumus facere os non possumus aperire : tamen nos aperimus illius adjumento et opere nostro; implet autem illud Dominus sine opere nostro. Nam quid est præparare cor, et osaperire, nisi voluntatem parare? Et tamen in eisdem litteris legitur. « Præparatur voluntas a Domino³ : » et : « Labia mea » aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam⁴. » Ecce Deus admonet, ut præparemus voluntatem in eo quod legimus : « Hominis est præparare cor : » et tamen ut hoc faciat homo, adjuvat Deus; quia præparatur voluntas a Domino. Et, Aperi os, ita dicit jubendo, ut nemo possit nisi ipse id faciat adjuvando, cui dicitur, « Labia » mea aperies. » Numquid istorum aliqui ita desipiunt, ut aliud os, aliud labia esse contendant, et mirabili vani-

¹ 2 Cor. III, 5. — ² Psal. LXXX, 11. — ³ Prov. VIII, juxta LXX. — ⁴ Psal. L, 17.

tate hominem dicant os aperire, labia hominis Deum? Quanquam Deus illos et ab hac absurditate compescit, ubi ad Moysen famulum suum dicit : « Ego aperiam os » tuum, et instruam te quæ debeas loqui¹. » In sententia ergo illa ubi dicitur : « Aperi os, et adimplebo » illud ; » quasi unum eorum videtur ad hominem pertinere, alterum ad Deum : In hac autem ubi dicitur : « Ego aperiam os tuum, et instruam te ; » utrumque ad Deum. Quare hoc, nisi quia in uno istorum cooperatur homini facienti, alterum solus facit?

XXI. Quapropter multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo : nulla vero facit homo, quæ non facit Deus ut faciat homo. Proinde cupiditas boni non homini a Domino esset, si bonum non esset : si autem bonum est, non nisi ab illo nobis est, qui summe atque incommutabiliter bonus est. Quid est enim boni cupiditas, nisi charitas, de qua Joannes apostolus sine ambiguitate loquitur, dicens : « Charitas ex Deo est²? » Nec initium ejus ex nobis, et perfectio ejus ex Deo ; sed si charitas ex Deo, tota nobis ex Deo est. Avertat enim Deus hanc amentiam, ut in donis ejus nos priores faciamus, posteriorem ipsum : « Quoniam misericordia ejus » præveniet me³, » et ipse est cui fideliter veraciterque cantatur : « Quoniam prævenisti eum in benedictione » dulcedinis⁴. » Et quid hic aptius intelligitur, quam ipsa de qua loquimur cupiditas boni? Tunc enim bonum concupisci incipit, quando dulcescere cœperit. Quando autem timore poenæ, non amore justitiæ fit bonum, nondum bene fit bonum ; nec fit in corde quod fieri videtur in opere, quando mallet homo non facere, si posset impune. Ergo benedictio dulcedinis est gratia Dei, qua fit in nobis ut nos delectet et cupiamus, hoc est, ame-

¹ Exod. IV, 12. — ² Joan. IV, 7. — ³ Psal. LVIII, 11. — ⁴ Id. XX, 4.

mus quod præcipit nobis; in qua si nos non prævenit Deus, non solum non perficitur, sed nec inchoatur ex nobis. Si enim sine illo nihil possumus facere¹, profecto nec incipere, nec perficere: quia ut incipiamus, dictum est: « Misericordia ejus præveniet me², » ut perficiamus, dictum est: « Misericordia ejus subsequetur me³. »

XXII. Quid est ergo, quod in consequentibus, ubi ea quæ ipsi sentiunt commemorant, dicunt se confiteri, « gratiam quoque adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere? » Hoc quippe ita dicunt, velut homo a se ipso sine adjutorio Dei habeat propositum bonum studiumque virtutis, quo merito præcedente dignus sit adjuvari Dei gratia subsequente. Putant enim fortasse ita dixisse Apostolum: « Scimus quia diligentibus Deum omnia cooperatur in » bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt⁴: » ut propositum hominis vellet intelligi, quod propositum tanquam bonum meritum sequatur misericordia vocantis Dei: ignorantes ideo dictum esse, qui secundum propositum vocati sunt, ut Dei, non hominis propositum intelligatur, quo eos quos præscivit et prædestinavit conformes imaginis Filii sui, elegit ante mundi constitutionem. Non enim omnes vocati⁵, secundum propositum sunt vocati: quoniam multi vocati, pauci electi. Ipsi ergo secundum propositum vocati, qui electi ante constitutionem mundi. De hoc proposito Dei dictum est et illud, quod jam commemoravi de geminis Esaü et Jacob: « Ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex » operibus, sed ex vocante dictum est; qui major serviet » minori⁶. » Hoc propositum Dei et illo commemoratur loco, ubi ad Timotheum scribens ait: « Collabora Evan-

¹ Joan. xv, 5. — ² Psal. lvm, 11. — ³ Id. xxii, 6. — ⁴ Rom. viii, 28. — ⁵ Matth. xx, 16. — ⁶ Rom. ix, 11.

» gelio secundum virtutem Dei salvos nos facientis et vocantis vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum et gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante sæcula æterna, manifestata autem nunc per adventum Salvatoris nostri Jesu Christi¹. » Hoc est ergo propositum Dei unde dicitur: « Omnia cooperatur in bonum illis qui secundum » propositum vocati sunt². » Hominis autem propositum bonum adjuvat quidem subsequens gratia, sed nec ipsum esset nisi præcederet gratia. Studium quoque hominis quod dicitur bonum, quamvis cum esse cœperit, adjuvetur gratia, non tamen incipit sine gratia: sed ab illo inspiratur, de quo dicit Apostolus: « Gratias autem Deo, » qui dedit idem studium pro vobis in corde Titi³. » Si studium quisque ut pro aliis habeat, Deus dat; ut pro ipso se habeat, quis alius est daturus?

XXIII. Quæ cum ita sint, nihil in Scripturis sanctis homini a Domino video juberi, propter probandum liberum arbitrium, quod non inveniatur vel dari ab ejus bonitate, vel posci propter adjutorium gratiæ demonstrandum: nec omnino incipit homo ex malo in bonum per initium fidei commutari, nisi hoc in illo agat indebita et gratuita misericordia Dei. De qua suam cogitationem recolens quidam, sicut legimus in Psalmis: « Numquid » obliviscetur, inquit, misereri Deus, aut continebit in » ira sua miserationes suas? Et dixi: Nunc cœpi, hæc » mutatio dexteræ Excelsi⁴. » Cum ergo dixisset, « nunc » cœpi; » non ait, hæc mutatio arbitrii mei: sed « dexteræ Excelsi. » Sic itaque Dei gratia cogitetur, ut ab initio bonæ mutationis suæ usque in finem consummationis qui gloriatur in Domino gloriatur⁵. Quia si-

¹ 2 Tim. i, 8 et seqq. — ² Rom. viii, 28. — ³ 2 Cor. viii, 16. — ⁴ Psal. lxxvi, 10 et 11. — ⁵ 2 Cor. x, 17.